

1. Woord vooraf

Geachte donateurs en andere belangstellenden

De donateurs zullen wel gedacht hebben, in 2009 geen excursie + jaarverslag. Dit klopt: SIEN-N had een deel van 2008 en 2009 geen secretaris. Ten tijde van dit voorwoord (maart 2010) is deze vacature weer ingevuld. Daarnaast hadden enkele SIEN-N leden privé besognes.

We hebben ons in 2008 en 2009 vooral gericht op het opzetten van de nieuwe structuur met een kleiner bestuur en werkgroepen. Dit begint langzamerhand te lopen. Er zijn nu 4 bestuursleden en 3 werkgroepen: PR, Educatie, Behoud en Onderzoek.

De door mij beloofde sterkere nadruk op herbestemming van industrieel erfgoed moet nog nader vorm krijgen. Wel kwam in 2009 het mooie bericht, dat de voormalige strokarton fabriek "de Toekomst" in Scheemda subsidie kreeg om te worden gerestaureerd. Deze restauratie is inmiddels in volle gang.

Het aantal donateurs nam licht af. Onze dank gaat wederom uit naar onze donateurs die een onmisbare bijdrage leveren aan onze vrijwilligersorganisatie.

Eind 2009 ontvingen we een prettige email van de NOWM - de in 1950 in Groningen opgerichte voormalige verzekeringsmaatschappij voor de hout en timmerindustrie in Nederland - dat zij ons een donatie van € 3.500,- ter beschikking stellen.

Het aantal vragen op info@sien-n.nl neemt toe. Er zijn particuliere erfgoedbezitters die informatie willen over de mogelijkheden met hun object. Daarnaast veel mensen die vragen hebben i.v.m. studie stages e.d.

SIEN-N is actief vertegenwoordigd in het monumentenberaad van het Drents Plateau en het monumentplatform van Groningen. In Friesland hebben we contact met de werkgroep "Herbestemming industrieel erfgoed Friesland", waar we praten over samenwerking.

Ik wens u veel leesplezier

Leo Hardus
voorzitter SIEN-N

2. BESTUURSVERSLAG

2.1 Personele wijzigingen

In januari 2008 volgde Leo Hardus René van Iterson op als voorzitter. Ter gelegenheid van het afscheid van Rene van Iterson werd op zaterdag 5 april 2008 een jubileumexcursie georganiseerd voor de donateurs langs industrieel erfgoed in Groningen en Drenthe. Aansluitend werd een feestelijke bijeenkomst georganiseerd in Café Het Rode Hert in Roderwolde waar afscheid werd genomen van Rene, die zich 14 jaar lang heeft ingezet als voorzitter en bestuurslid van SIEN-N. Als afscheidscadeau ontving Rene een model van een stoommachine.

aanbieding stoommachine Leo aan René in het Rode Hert

In de bestuursvergadering van 22 januari ontving Rene als afscheidscadeau van het bestuur een fotoboek over industrieel erfgoed en een kalender met afbeeldingen van industrieel erfgoed in Noord-Nederland. Secretaris Ineke den Hollander beëindigde haar werkzaamheden voor SIEN-N per 1 september 2008. Als afscheidscadeau ontving zij van het bestuur het boek "de Wolkenfabriek". In de eerste helft van 2008 was Theo Dijkstra als gast aanwezig bij de vergaderingen als geïnteresseerde vanuit Friesland. In september 2008 is overleg gevoerd met een vertegenwoordiger van de werkgroep industrieel erfgoed Friesland: dhr. Joost Lottgering. Vanaf oktober 2009 heeft Dhr. Huub Emons uit Winsum als potentieel bestuurslid de bestuursvergaderingen van SIEN-N bijgewoond. De samenstelling van het bestuur per 31-12-2009 is als volgt:

Voorzitter	Leo Hardus
Secretaris	vacature
Penningmeester	Aletta Bastmeijer
Bestuurslid, PR-commissie	Mathijs Dijkstra
Bestuurslid, PR-commissie, werkgroep Waterwerk	Tjaard Kuiper
werkgroep lid, PR-commissie	Rita Overbeek
werkgroep lid	Marcel Overbeek
werkgroep lid	Matthijs Nugter

2.2 Bestuurszaken

Het bestuur heeft in het voorjaar van 2008 gesprekken gevoerd met Hans Gerritse, gedeputeerde voor cultuur van de provincie Groningen. Uitgangspunt hierbij was om SIEN-N en het behoud van industrieel erfgoed een plek te geven in het nieuwe Provinciale Cultuurplan. SIEN-N wordt volgens ambtelijke kringen - bij uitzondering - wel genoemd, maar het behoud van industrieel erfgoed is niet aan de orde. Ook het cultuurplan van de provincie Drenthe besteedde nauwelijks aandacht aan industrieel erfgoed en aan herbestemming, ondanks een brandbrief namens en een ontbijtlunch van de Statencommissie voor een groot aantal erfgoed organisaties in Drenthe, waaronder de SIEN-N. De in 2007 in gang gezette discussie ("Garnwerd-sessie") over de toekomstige werkwijze van SIEN-N heeft in 2009 geleid tot de instelling van een nieuwe werkwijze met een aantal werkgroepen binnen het bestuur. Deze werkgroepen (PR, Educatie, Behoud & Onderzoek) overleggen elk onderling over lopende zaken en rapporteren hun bevindingen in het dagelijks bestuur. De nieuwe werkwijze moet leiden tot het realiseren van de volgende doelstellingen:

1. Het meer beleidsmatig gaan werken met een scheiding tussen beleid en uitvoering
2. Het verwerven en uitvoeren van concrete projecten
3. Het maken van producten (zoals routeboekjes, educatief materiaal)
4. Uitbreiding van het aantal donateurs
5. Vergroten van de bekendheid van SIEN-N
6. Het betrekken van jongeren als doelgroep

* Leo Hardus volgde in december 2008 Rene van Iterson in het monumentenberaad van het Drents Plateau. De zetel in het monumentenplatform van de provincie Groningen wordt nog bezet door Rene van Iterson.

*Namens het bestuur werd Leo Hardus op 21 februari 2008 geïnterviewd voor radio Delfzijl over de rol die SIEN-N speelt bij het behoud van industrieel erfgoed in Groningen.

* Op 6 februari 2009 was Leo Hardus namens SIEN-N aanwezig bij een bijeenkomst over herbestemming van industrieel erfgoed in Buitenpost (Friesland).

*Van de gemeente Eemsmond werd in 2009 een verzoek ontvangen om een inventarisatie uit te voeren naar resten van de steenfabricage in de gemeente Eemsmond. Dit project is niet uitgevoerd, omdat in het betrokken gebied nauwelijks nog overblijfselen aanwezig zijn van de steenfabricage. Wel wordt nog overwogen de inventarisatie breder op te zetten.

* Van het Drents Plateau in Assen ontving SIEN-N in oktober 2009 een uitnodiging om deel te nemen in het provinciale project Leegstand Drenthe. Namens SIEN-N namen Mathijs Dijkstra en Marcel Overbeek deel aan de vergadering van 10 november in Assen. Hierbij heeft SIEN-N een aantal industrieel erfgoedobjecten in Drenthe aangekaart, die in aanmerking komen om te worden gerenoveerd. In 2010 zal SIEN-N dit nuttige overleg continueren.

*Voor het boek "Ruines in Nederland", dat eind 2008 werd uitgebracht, leverde SIEN-N enkele voorbeelden aan met achtergrondinformatie van industriële ruines en buiten gebruik geraakt industrieel erfgoed in Drenthe en Groningen.

2.3 Financiën

In de jaren 2008 en 2009 is het aantal donateurs min of meer gelijk gebleven. Ook de uitgaven ten behoeve van bijvoorbeeld het secretariaat, de Kamer van Koophandel en de postbus waren stabiel. De door SIEN-N uitgebrachte verjaardagskalender bracht in 2008 meer dan 500 euro op, in 2009 kwam ruim 2.000 euro binnen. De kosten voor het maken van de kalender zijn daarmee voor een deel terug verdiend.

De contributietarieven voor het lidmaatschap van SIEN-N zijn in 2008 verhoogd: € 20,= voor particulieren, € 75,= voor gemeenten en € 100,= voor bedrijven.

In 2008 is de stichting SIEN-N bij de belastingdienst aangemeld als een zogenaamde ANBI-organisatie, dat wil zeggen een "Algemeen Nut Beogende Instelling". Een prachtige opsteker voor SIEN-N was de donatie van 3.500 euro door NOV-M-Verzekeringen NV, die eind december 2009 werd toegekend. NOV-M is een verzekeringsmaatschappij, die zich in het verleden vooral bezig hield met de hout- en timmerindustrie, is opgegaan in een groter concern en schonk SIEN-N een overgebleven reserve.

2.4 Jubileumexcursie

De jubileumexcursie ter gelegenheid van het 12,5 jarig bestaan van de SIEN-N werd georganiseerd op zaterdag 5 april 2008, in combinatie met het afscheid van voorzitter Rene van Iterson. Met een gezelschap van ca. 50 deelnemers werd een bezoek gebracht aan de gebouwen van de voormalige zuivelfabriek "De Ommelanden" aan de Friestraatweg in Groningen. Architect Klaas Klamer gaf een toelichting over de in 2005 uitgevoerde herstelwerkzaamheden en de ombouw van dit industriële monument naar een eigentijds bedrijven- en kantorencentrum. Daarna volgde een bezoek aan de oliemolen in Roderwolde.

Voormalige zuivelfabriek "de Ommelanden", Groningen.

Hier lieten de vrijwillige molenaars de werking van dit prachtige pre-industriële werktuig zien. Deze molen is de enige nog complete windoliemolen in Noord-Nederland." Ter afsluiting van deze dag hielden we in café " het Rode Hert" de afscheidsbijeenkomst voor scheidend voorzitter René van Iterson. Herberg het Rode Hert in Roderwolde werd in 1876 gesticht door Jacob Datema en is een provinciaal monument.

Diverse sprekers waren uitgenodigd om een terugblik te geven op de door SIEN-N in de afgelopen jaren verrichte activiteiten, en de rol die scheidend voorzitter Rene van Iterson daarbij heeft gespeeld. Presentaties over industrieel erfgoed in Noord-Nederland werden gegeven door Arno Boei (BOEI) en Peter Nijhof (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed). Leo Hardus ging als opvolger van Rene o.a. in op alle culturele functies die hij had bekleed.

2.5 Website

De website van SIEN-N is qua inhoud en qua opmaak aan verbetering toe. In 2008 is contact gelegd met de afdeling Communicatie en Media van de Hanzehogeschool in Groningen. Doel is een aantal leerlingen te laten werken aan de vernieuwing van de website. Aan de website moeten onderdelen worden toegevoegd, ook de beschrijvingen en foto's van industrieel erfgoed moeten worden geactualiseerd. De vernieuwde website moet gaan werken op basis van CMS, waardoor men makkelijk bijdragen kan toevoegen aan de website. SIEN-N heeft een opdracht geformuleerd voor dit project, en deze in oktober 2009 aangeboden aan de Hanzehogeschool.

3. ACTIES RONDOM INDUSTRIEEL ERFGOED

3.1 Appingedam: Bronsmotorenfabriek

SIEN-N heeft in 2006 het fabriekscapex van de voormalige Bronsmotorenfabriek in Appingedam reeds fotografisch vastgelegd. In maart 2008 heeft SIEN-N een brief gestuurd aan de gemeente Appingedam, waarin SIEN-N de gemeente wijst op het cultuurhistorisch belang van dit fabriekscapex, dat in 1909 werd gesticht. De oude fabriekshal aan het Damsterdiep verkeert in slechte staat. SIEN-N stelt voor de hal te gaan gebruiken als permanente expositieruimte voor de historische collectie Bronsmotoren. Ook vraagt SIEN-N in de brief aandacht voor het behoud van de kalkoven op het terrein van Gemeentewerken en het behoud van de schoorsteen van de oude gasfabriek. Deze schoorsteen is de laatste fabrieksschoorsteen in Appingedam.

3.2 Bedum: directeurswoning van de voormalige melkfabriek DOMO

directeurswoning

De voormalige directeurswoning van de Domo-zuivelfabriek in Bedum werd in 1921 gebouwd naar een ontwerp van de Gebr. Wierenga. Vanwege de acute sloopdreiging van deze prachtige villa heeft SIEN-N een brief gestuurd aan de Fa. Friesland Dairy Foods, de eigenaar van het complex, en heeft SIEN-N contact gehad met Heemschut Groningen en Beemer Erfgoud, welke laatste organisatie actief door SIEN-N is ondersteund. Ondanks deze acties is het niet gelukt de villa te behouden. In het voorjaar van 2009 ging het pand tegen de vlakte.

3.3 Bedum: gasfabriek

Het complex staat al jaren op de nominatie om gesloopt te worden zodat de bodemvervuiling kan worden aangepakt. SIEN-N heeft in 2008 informatie over de cultuurhistorische waarde van de fabriek verstrekt aan Harold Mooij, die via een bezwaarschrift een ultieme poging wilde wagen om de sloop van de fabriek tegen te houden. Helaas was er geen mogelijkheid meer de fabriek alsnog te behouden, en in het voorjaar van 2009 werd de gasfabriek gesloopt. Hiermee ging een van de laatste authentieke gasfabrieken van ons land verloren.

3.4 Groningen: suikerfabriek Van Heemskerkstraat

In 2008 werd bekend dat de suikerfabriek aan de Van Heemskerkstraat in Groningen zal worden gesloten als gevolg van besluiten voor de suikerindustrie, opgelegd door de Europese Unie. In de herfst van 2009 werd begonnen met de sloop van de fabriek. Door SIEN-N is in oktober 2009 een deel van de oude fabrieksgebouwen, en het interieur met de machines fotografisch vastgelegd. Er is door SIEN-N bij de gemeente Groningen aangedrongen op behoud van enkele markante onderdelen van de fabriek, waaronder een suikerpakhuis en de beide schoorstenen. SIEN-N bestuurslid Rita Overbeek heeft voor de gemeente Groningen meegewerkt aan een rapport over de geschiedenis en de cultuurhistorisch waardevolle bouwdelen van de suikerfabriek. SIEN-N heeft de Stichting Fabrieksschoorstenen (STIF) gevraagd bij de gemeente Groningen aan te dringen op het behoud van de fabrieksschoorstenen van de suikerfabriek. In december 2009 werd bekend dat de Gemeente Groningen het terrein heeft gekocht, en dat in ieder geval het suikerpakhuis behouden zal blijven als industrieel monument.

sloop suikerfabriek Groningen

3.5 Groningen: voormalige koekjes-pindafabriek Helperwestsingel 88

In september 2009 werd SIEN-N gevraagd om een advies aan de eigenaar van een voormalige koekjes-pindafabriek aan de Helperwestsingel (Helpman). De eigenaar wil dit fabriekje een nieuwe bestemming geven en restaureren. SIEN-N heeft aan de eigenaar op diens verzoek een aanbod voor een waardestellingsonderzoek uitgebracht. De eigenaar heeft hiervan tot nu toe geen gebruik gemaakt.

3.6 Joure: voormalige fabriek Douwe Egberts

In september 2009 is SIEN-N benaderd door dhr. Jeroen Leeuwens, een nazaat van de Douwe Egberts ondernemersfamilie. Hij vraagt aandacht voor het oudste fabrieksgebouw van Douwe Egberts bij Joure, dat in vervallen staat verkeert. SIEN-N heeft in samenwerking met de werkgroep industrieel erfgoed Friesland aangeboden nadere gegevens uit te zoeken.

Het fabrieksgebouw betreft een voormalige stoomolieslagerij, die in 1870 werd gesticht. In 1907 werd het fabrieksgebouw in gebruik genomen door Douwe Egberts als koffiebranderij. Later werd het pand door Douwe Egberts buiten gebruik gesteld in verband met de bouw van een naastgelegen nieuwe fabriek.

3.7 Kornwerd: windturbine

In het Friese Kornwerd staat een windturbine, die in de jaren zeventig is gebouwd en dus behoort tot de oudste generatie windturbines. De windturbine is niet meer in gebruik. De gemeente Wunseradiel heeft SIEN-N in januari 2009 verzocht om een advies over de cultuurhistorische waarde van de turbine. SIEN-N heeft in samenwerking met de werkgroep Industrieel Erfgoed Friesland advies verstrekt aan de gemeente.

3.8 Tjamsweer: Oliefabriek

In januari 2009 werd het unieke oliemolencomplex in Tjamsweer deels door brand verwoest. Gelukkig bleef een deel van de voormalige industriële olieslagerij overeind, waaronder het ketelhuis en de oude schoorsteen. In een brief aan de gemeente Appingedam heeft SIEN-N gepleit voor het behoud van deze schoorsteen, waarvan de vierkante gemetselde voet behoort tot de oudste fabrieksschoorstenen van de provincie Groningen.

3.9 Warfhuizen: luchtwachtoren

In maart 2009 werd bekend dat de voormalige luchtwachtoren bij Warfhuizen te koop stond. De eigenaar van de toren, Pek van Andel wil er vanaf. SIEN-N heeft in maart 2008 een offerte uitgebracht met een begroting voor een cultuurhistorische waardestelling van de toren aan de werkgroep die zich met de luchtwachtoren bezighoudt. Deze is als subsidieaanvraag ingediend door de werkgroep aan de gemeente de Marne. Als eerste stap is de lokale werkgroep bezig een stichting op te richten voor het behoud van de luchtwachtoren.

Warfhuizen: luchtwachtoren

3.10 Winsum: Wetsingerzijk.

Voor het behoud van dit vervallen sluisje bij Groot-Wetsinge, aan de oostzijde van het Reitdiep, heeft SIEN-N contact gehad met de gemeente Winsum. Er zijn helaas nog geen vooruitzichten op een spoedig herstel van de oude sluis, die oorspronkelijk dateert uit 1660 en in de 19e eeuw geheel is vernieuwd. Het herstel van de inmiddels zwaar vervallen sluis wordt geraamd op € 800.000,=. De sluis is eigendom van waterschap Noorderzijkvest, die bereid is de helft van de restauratiekosten te betalen.

4. WERKGROEPEN

4.1 Werkgroep Behoud/onderzoek (Rita, Aletta, Marcel)

De werkgroep heeft een plan ontwikkeld voor een inventarisatie van het industriegebied langs het Eemskanaal, ten oosten van de stad Groningen, en de zone langs het Damsterdiep in de gemeenten Loppersum en Appingedam.

Rita Overbeek heeft onderzoek gedaan naar de geschiedenis van de suikerfabriek in Groningen. Een voorstel voor behoud van enkele delen van de fabriek is in behandeling bij de gemeente.

4.2 Werkgroep Public Relations-website (Leo, Tjaard, Mathijs D.)

Door de werkgroep is in 2008 begonnen met de opzet voor de uitgave van een routeboek langs industrieel erfgoed in de provincies Groningen en Drenthe.

In 2008 werd het project voor de verjaardagskalender afgerond. De kalender werd op 1 december 2008 gepresenteerd, en er werd een brief gestuurd aan de donateurs met een flyer van de kalender. Ook is een brief uitgegaan naar enkele bedrijven om de kalender in de markt te zetten. Oplage: 500.

4.3 Werkgroep Educatie-jeugd (Tjaard, Matthijs N.)

Matthijs Nugter en Tjaard Kuiper ontwikkelen een educatief plan voor het betrekken van de doelgroep jeugd-jongeren bij het thema "industrieel erfgoed". Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de kennis van erfgoed consulenten van het Drents Plateau in Assen, die hier ruime ervaring mee hebben.

6. COLOFON

Jaarverslag Stichting Industrieel Erfgoed Noord-Nederland (SIEN-N)

samenstelling: Marcel Overbeek m.m.v. Leo Hardus

Lay-out en bewerking:
Foto's:

April 2010

De Stichting Industrieel Erfgoed Noord-Nederland (SIEN-N)

SIEN-N heeft als doelstelling het behoud en het onderzoek van industrieel erfgoed in de ruimste zin des woord en heeft als werkgebied de provincies Groningen en Drenthe.

Secretariaat: Postbus 1536
9701 BM Groningen

ING-bank : **5597042**

Informatie: info@sien-n.nl
www.sien-n.nl

